

HITTA I

SVERIGES PRESSARKIV

och

PRESSARKIVETS SIGNATUR- OCH PSEUDONYMREGISTER

SVERIGES PRESSARKIV, med sitt ursprung i ett pressmuseum, förstatligades 1974 och ingår numera i Riksarkivet. Pressarkivets bestånd, som har en inriktning på svenska pressförhållanden i vid mening, utgörs av både *tryckt* och *otryckt* material.

Förteckningarna m.m. över pressarkivets arkiv och samlingar har gruppnummer 77.

Det *otryckta* materialet består främst av arkiv och samlingar efter *tidningsföretag*, *pressens organisationer* samt efter *journalister* och *publicistiskt verksamma personer*.

Exempel på större arkiv efter företag och organisationer är följande:

Aftonbladet (AB), Dagens Nyheter (DN), Hallands Dagblad, Nya Dagligt Allehanda (NDA), Pressens Opinionsnämnd (PoN), Publicistklubben (PK), Stockholms-Tidningen (ST), Svenska Dagbladet (SvD), Svenska Morgonbladet (SvM), Svenska Telegrambyrå (SvT), Svenska Tidningsutgivareföreningen (TU), Tidningarnas Arbetsgivareförening (TA), Tidningarnas Telegrambyrå (TT).

I arkiven efter dessa tidningsföretag och organisationer förvaras till stor del ekonomiska-administrativa handlingar. Av redaktionellt material från tidningsföretagen bör särskilt *medarbetarregistren* nämnas. De finns bevarade från DN, ST och SvD. Med hjälp av dessa kan man ta reda på vad olika personer skrivit i dessa tidningar, och när det varit infört.

Till pressarkivet hör ett antal specialsamlingar, som främst omfattar följande:

Telegram från **Svenska Telegrambyrå** 1867-1919, mikrofilm i sin helhet. **Telegrambyrå** från **Tidningarnas Telegrambyrå**, 1932-33 samt 1939 och fram till våra dagar. Manuskript till radionyheter 1939-1961, 1985 (midsommar)-1995 mikrofilmade. Den större delen av arkivet förvaras i Arninge.

Originalteckningar, främst tidnings- och skämtteckningar.

Typexemplar och **jubileums- och specialnummer** av den svenska dagspressen samt samlingen av äldre tidnings- och tidskriftstryck (katalog hos pressarkivarien).

Löpsedlar

Observera att *tidningslägg och mikrofilm av dagspressen* för studier av händelser och opinionsbildning inte tillhandahålles genom Sveriges pressarkiv utan genom **Kungliga Bibliotekets tidningssektion**, besöksadress: Humlegården, Box 5039, 102 41 Stockholm.

Fotosamlingar

Klippsamlingar, bl. a. en *biografisk* och en *presshistorisk* del.

Pressarkivet har några specialregister, varav följande märks:

- Ett register bestående av ca 14 000 *signaturer och pseudonymer* använda av journalister och publicister (se särskilt informationsblad). Det står på plan 8.

- Ett register över *konstnärssignaturer*, bland förteckningarna under gruppnummer 77.

Till pressarkivet hör också ett *specialbibliotek* med inriktning på journalistik och presshistoria. Det innehåller bl.a. mycket småtryck från pressföretag och branschorganisationer. Detta material kompletterar i hög grad det otryckta arkivmaterialet. Materialet i Pressarkivets bibliotek kan sökas i Riksarkivets bibliotekskatalog och i den nationella biblioteksdatan LIBRIS.

Beställningsrutiner enligt Riksarkivets bibliotek.

Litteratur:

A-K Hatje, *Sveriges pressarkiv - tidningarnas minne*. Presshistorisk årsbok 1984.

Informationsfolder om Sveriges pressarkiv och dess stödförening Pressarkivets Vänner 1991.

Pressarkivets verksamhetsberättelser 1974- 1982.

Presshistorisk årsbok 1984 - utgiven av Föreningen Pressarkivets Vänner. Verksamhetsberättelserna och årsböckerna innehåller ofta presentationer av Pressarkivets material, både samlingar, arkiv och bilder. Presshistorisk årsbok 1994 innehåller ett register över årsbokens uppsatser (1984-1993). Dessa har en inriktning på svensk presshistoria och är både vetenskapligt och populärt skrivna.

Om filmningen av *Svenska Telegrambyråns telegram* se:

A-K Hatje, *Från kabeltelegraf till mikrofilm*. Arkivvetenskapliga studier nr 6, Stockholm 1987

Om biografiskt och personhistoriskt material i pressarkivet, se:

A-K Hatje, *Arkivskatter*. Årsbok 1994 för Sveriges Släktforskarförbund.

PRESSARKIVETS SIGNATUR- OCH PSEUDONYMREGISTER

Detta register består av ca 14 000 signaturer och pseudonymer i svensk press. Även en liten del finlandssvenska signaturer finns medtagna. Placering: Kortsåp på plan 8

Registret omfattar två delar:

- * En del, bestående av vita kort, alfabetiskt ordnade efter signatur och pseudonym. Med hjälp av dessa kort kan man få fram namnet på den person som döljer sig bakom en viss signatur eller pseudonym.
- * En del, bestående av blåa kort, alfabetiskt ordnade efter namn. På dessa kort finns även andra signaturer och pseudonymer, som en och samma person använt sig av, medtagna.

Signaturregistret, som började att byggas upp på 1950-talet, är det mest omfattande i sitt slag i landet. Ändå bör man hålla i minnet att det funnits betydligt fler signaturer och pseudonymer i svensk press än dessa 14 000. Den bästa täckningen gäller storstadstidningarna, medan provinspressen är mer ojämnt representerad. Bygdekorrespondenter förekommer sällan liksom tillfälliga medarbetare med signaturer. Publicistklubbens och Journalistförbundets medlemmar är väl representerade, då Publicist-klubbens matriklar och tidningen Journalisten utgjort underlag till registret.

Underlaget till registret utgörs främst av följande (inom parentes anges förkortningar som används i registret) :

B Lundstedt, *Sveriges periodiska litteratur*, 1895-1902 (SPL)

Svenskt Tidningsindex, utg. av Bibliotekstjänst, Åra 1, 1953 - (STI)

Svenska män och kvinnor, 1952-55

Vem är det? 1912 -

Publicistklubbens matriklar, 1901, 1924, 1936 och 1952 (PK 01, 24, 36 och 52)

Pressarkivets biografiska klippsamling, serie 1 och 2 (PrA-klipp)

Svenskt Författarlexikon (SFL)

Svenskt konstnärslexikon, 1-5, 1952-67 (SKL)

Svenskt porträttgalleri, del XVI, 1897 resp. 1910 (SPG/XVI/97/10)

Journalisten, Sv Journalistförbundets fackorgan, 1904 - (J)

Tryckta verk, som i sin helhet inarbetats i registret, är följande:

L Bygdén, *Svenskt anonym- och pseudonymlexikon*, 1898-1905

P Andersson, *Pseudonymregister*, 1967

Signatur- och pseudonymregistret innehåller många personuppgifter och hänvisningar till olika matriklar och biografiska verk (se särskilt nedre delen av de blåa korten!) Registret kan därför vara ett värdefullt biografiskt hjälpmedel, när det gäller att få fram uppgifter om enskilda journalister och publicistiskt verksamma personer.

Det kan förekomma felaktigheter och ofullständigheter i registret. Påträffas sådana bör pressarkivarien underrättas om detta.

Till sist, rubba inte ordningen i registret! Givetvis får felplacerade kort ordnas in på rätt plats!

RIKSARKIVET, Forskarserviceavdelningen

januari 2002